

Հաղորդակցման մատրիցա

Հաղորդակցման հմտության գնահատում

- Հաղորդակցման վաղ փուլերում գտնվող անձանց համար
- Հաղորդակցման նախասիմվոլային կամ այլընտրանքային տարբերակ կիրառող անձանց համար

Հասանելի է ծնողների
համար նախատեսված
անգլերեն տարբերակը

ՉԵՐԻԹԻ ՌՈՈՒԱՆՆԴ, գիտ. դոկտոր

©1990, 1996, 2004

Թարգմանեց՝

լոգոպեդ, մանկ. գիտ. թեկնածու, դոցենտ

ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԱՎԱԳՅԱՆ

2023

Հաղորդակցման մատրիցան ներառում է հաղորդակցման չորս նպատակների և յոթ մակարդակների գնահատումը:

Մատրիցան օգնում է **գնահատել** երեխայի հաղորդակցման այս պահի մակարդակը, **պլանավորել** հաղորդակցման զարգացմանն ուղղված գործողությունները և **թիրախավորել** հաղորդակցման ձևավորման ենթակա նպատակները: Մատրիցան կօգնի հետազոտել հաղորդակցման լուրջ դժվարություններ ունեցող, բարդ և բազմակի (այդ թվում զգայական, շարժողական, մտավոր) խանգարումներ ունեցող երեխաների հաղորդակցումը:

Մատրիցան կարող է օգտագործվել նաև.

- մեծահասակների հաղորդակցման հետազոտման համար, եթե նրանց հաղորդակցման մակարդակը համապատասխանում է վերջինիս զարգացման վաղ փուլերին:
- Հաղորդակցման զարգացման հապաղման նշաններ ունեցող փոքրիկների հետազոտման համար:

Մատրիցան բաղկացած է բուն մատրիցայից ու հաղորդակցման պրոֆիլից: Մատրիցան պարունակում է հաղորդակցման հիմնական չորս նպատակների գնահատումը: Դրանցից յուրաքանչյուրը ներառում է հարցեր, որոնց դուք պատասխանելու եք մատրիցան լրացնելիս: Լրացնելով այն դուք լիարժեք և ստույգ պատկերացում կկազմեք երեխայի հաղորդակցման վիճակի վերաբերյալ: Հաղորդակցման պրոֆիլը կկարողանաք լրացնել մատրիցան լրացնելուց հետո:

Մատրիցայի 5-11-րդ էջերը լրացնելուց հետո կկարողանաք լրացնել հաղորդակցման պրոֆիլը:

Հաղորդակցման հիմնական նպատակները

Հաղորդակցումը ծառայում է հետևյալ չորս նպատակներին՝ մերժում, ստացում, սոցիալական փոխազդեցություն, տեղեկատվության փոխանցում/ստացում:

1. Անցանկալի բաների մերժում

Նույնիսկ նորածինը կարող է հասկացնել, թե ինչը իրեն դուր չի գալիս՝ սոված է, ցավ ունի, անհարմարություն է զգում: Մեծանալով, մենք անցանկալին արտահայտելու ավելի ընկալելի ձևեր ենք գտնում:

2. Ցանկալիի ստացում

Երբ մի բան մեզ դուր է գալիս, մենք ցանկանում ենք այն ստանալ կամ դրանից Էլի ստանալ: Նորածինները կարող են ցույց տալ, որ տեղի ունեցողն իրենց հաճելի է: Ավելի ուշ երեխան սովորում է, թե ինչպես պետք է մարդկանց հասկացնի իր ուզածը, եթե նույնիսկ դա դեռ չի առաջարկվել:

3. Ներգրավում սոցիալական փոխազդեցություններում

Մարդկանց մեծ մասի համար սոցիալական շփումները չափազանց կարևոր են: Նորածինները ուշադրություն գրավելու ձևերը շատ արագ սովորում են: Հետզհետե նրանք սովորում են ուշադրություն գրավելու առավել քաղաքավարի ու սոցիալապես ընդունելի ձևերը:

4. Տեղեկատվության փոխանցում/ստացում

Մեծանալուն զուգահեռ երեխաները սկսում են հետաքրքրվել իրենց շրջապատով, սովորում են ինֆորմացիա հայցել, հարցեր տալ, ինֆորմացիա փոխանցել: Սովորաբար նրանց պատասխանը սահմանափակվում է «այո» և «ոչ» արտահայտելով, հարցերը լինում են պարզ, մեկ նաբանությունները՝ նույնպես:

Հաղորդակցական վարքագիծ

Հաղորդակցման վաղ շրջանում երեխան կիրառում է ձայնարձակումներ, շարժումներ, ժեստեր, դիմախաղ, աչքի կոնտակտ: Չարգացմանը զուգընթաց արտահայտվելու ձևերը կատարելագործվում են, դառնալով առավել ընդունելի ու հասկանալի: Երեխան սկսում է կիրառել սիմվոլներ, բառեր, ժեստեր, հաղորդակցման ցածր, միջին և բարձր տեխնոլոգիական միջոցներ:

Տվյալների հավաքում

Օգտագործեք դիտարկումները, ծնողների հետ հանդիպումների ժամանակ ձեռք բերած ինֆորմացիան՝ պարզելու համար, թե ինչ վարքագիծ է երեխան դրսևորում արտահայտելու համար վիճակը (I մակարդակ), ֆունկցիաները (II մակարդակ) կամ մտադրությունները (III-VII մակարդակներ):

Գնահատումը

Տվեք այն հարցերը, որոնք գրված են «Հարցրեք» սյունակում: Եթե պատասխանն «այո» է, շրջանի մեջ վերցրեք այն տառը, որը համապատասխանում է վարքագծին ու նշված է «Պատասխանեք այստեղ» սյունակում: Ստուգեք այն վարքագծերը, որոնք երեխան դրսևորում է **ինքնուրույն և հերևողականորեն**:

Հարցերի մեծ մասի դեպքում Դուք կարող եք գտնել հաղորդակցման տարբեր մակարդակներին համապատասխանող պատասխաններ: Երեխաների մեծ մասին բնորոշ է հաղորդակցման տարբեր մակարդակների դրսևորումներ ունենալը: Օրինակ՝ երեխան կարող է ցանկալի առարկա ստանալու համար արտասանել բառը՝ «ձողիկ» (VI մակարդակ), Ձեզ փոխանցել ցանկալի առարկայի նկարը (V մակարդակ) և մատնացույց անել տվյալ առարկան (IV մակարդակ):

Յուրաքանչյուր հատվածում կարդացեք բոլոր հարցերը վերից վար: Եթե երեխայի հաղորդակցման մակարդակը բարձր է, դուք կարող եք բաց թողնել նախորդ մակարդակներում նշումներ կատարելն ու միանգամից անցնել առավել բարձր մակարդակներին:

I մակարդակ՝ մտադրություն չարտահայտող վարքագիծ

Ռեֆլեքսիվ կամ չկանխամտածված վարքագիծ, որը արտահայտում է վիճակ (քաղցր, տակը թաց լինելը): Վիճակը մեկնաբանվում/ ընկալվում է խնամակալի կողմից:

II մակարդակ՝ մտադրություն արտահայտող վարքագիծ

Վարքագիծի մեջ արտացոլվում է մտադրություն: Երեխան դեռ չի գիտակցում, որ այդ վարքագիծը կարող է օգտագործվել ուրիշի վարքագծի վրա ազդելու համար: Այնուամենայնիվ, վարքագիծը կատարում է հաղորդակցական գործառույթ, ուղղված է խնամակալին, ով կարող է ենթադրություններ անելով արձագանքել: Այս մակարդակում, նախքան հաղորդակցական վարքագիծ դրսևորելը, երեխաները չեն հաստատում աչքի կոնտակտ, չեն սպասում մեծահասակների արձագանքին: Երեխաները ոչ թե դիմացինի ուշադրությունը գրավելու ուղղակի փորձեր են անում, այլ փորձում են ուղիղ ազդեցություն ունենալ առարկաների վրա:

III մակարդակ՝ ոչ սովորական / ոչ ավանդական հաղորդակցում՝ նախասիմվոլային վարքագծով

Սա կարևոր փուլ է: Երեխայի հաղորդակցական վարքագիծը պարունակում է մտադրություն, բայց եղանակը, որով նա հաղորդակցման փորձեր է կատարում սովորական/ավանդական չէ: Երեխան ձայներ է արձակում, մարմնով շարժումներ է կատարում: Ոչ սովորական ժեստերը օգտագործվում են խնամակալի վարքագծի վրա ազդելու մտադրությամբ: Վարքագիծը կոչվում է ոչ սովորական/ոչ ավանդական, քանի որ դրանք մեծահասակների համար չեն հանդիսանում ընդունված միջոց: Չնայած այս վարքագիծը չափազանց արդյունավետ է, այն սովորաբար փոխարինվում է ավելի սովորական/ավանդական միջոցներով, օրինակ՝ ժեստերով, ձայնարձակումներով:

IV մակարդակ՝ սովորական/ ավանդական հաղորդակցում

Խնամակալի վարքի վրա ազդելու մտադրությամբ երեխան օգտագործում է սոցիալապես ընդունելի ժեստեր ու ձայնարձակումներ: Ընդունված ժեստերը մարդուն ուղեկցում են ողջ հետագա կյանքում՝ հանդիսանալով հաղորդակցման լրացուցիչ միջոց: Երեխան ցույցաբերում է «կրկնակի կողմնորոշում»՝ ինչ-որ մեկին նայելով ինչ-որ բան է «ասում»: Կոչվում է «կրկնակի կողմնորոշում», քանի որ երկու միջոց համադրվում է՝ հայացք և ժեստ:

V մակարդակ՝ որոշակի սիմվոլներ

Այս մակարդակում երեխան ունակ է կիրառելու կոնկրետ սիմվոլներ, կոնկրետ ասելիք հասկացնելու համար: Դրանցից են ժեստերը՝ տուր, արի, իրական առարկաները մատնացույց անելը: Այդ կոնկրետ սիմվոլները շրջապատի առարկաների հետ երկկողմանի կապ ունեն. նախ դրանք առարկայի հստակ խորհրդանիշն են, հետո ասոցացվում են տվյալ առարկայի հետ՝ տեսքով, արձակած ձայնով: Այս փուլը կարող են բաց թողնել բնականոն զարգացող երեխաները, սակայն հաղորդակցման ծանր խնդիրների դեպքում այն կարող է երեխային ուղեկցել ողջ կյանքում՝ երբեմն մնալով որպես հաղորդակցման միակ տարբերակ:

VI մակարդակ՝ աբստրակտ սիմվոլներ, որոնք խորհրդանշում են կոնկրետ առարկաներ

Այս մակարդակում երեխան կիրառում է աբստրակտ սիմվոլներ, որոնց վերաբերվում է նաև խոսքը, մատնախոսությունը, Բրայլյան գիրը, գրավոր խոսքը, գրաֆիկական սիմվոլները, եռաչափ սիմվոլները: Այս փուլում երեխան սիմվոլներն օգտագործում է առանձին-առանձին, առանց դրանք համադրելու: Այլընտրանքային հաղորդակցման միջոցներից օգտվող երեխան նույնն անում է իր սարքով կամ հաղորդակցման գրքով:

VII մակարդակ՝ սիմվոլների համադրում

Այս մակարդակում երեխան համադրում է 2-3 սիմվոլ (ներառյալ բառ)՝ պահպանելով լեզվի շարահյուսությունն ու քերականական կանոնները: Չաղորդակցման ծանր խանգարումների ժամանակ երեխան կարող է այս նպատակով օգտագործել ցածր, միջին և բարձր տեխնոլոգիական միջոց:

ԱՆՑԱՆԿԱԼԻՆ ՄԵՐԺԵԼՈՒ ՌՈՂԻՆԵՐ

Հարցեր	Պատասխանեք այստեղ	Հաղորդակցման վարքագիծ	Մակարդակ
<p>1. Անհարմարության արտահայտում Կարող եք ասել, թե երբ է Ձեր երեխան դժգոհ, զգում անհարմարություն (ցավ, սով, թաց է):</p> <p>☐ Ոչ ☐ Այո</p> <p>Եթե այո, ապա երեխայի ի՞ր գործողություններն են Ձեզ փոխանցում իր՝ անհարմարության զգացում ունենալը:</p>	<p>1</p> <p>ա բ գ դ ե զ</p>	<p>ա) Փոխում է դիրքը (ծզվում է, թուլանում է): բ) Շարժում է վերջույթները (հարվածում է ոտքով, ծեռքով): գ) Շարժում է գլուխը : դ) Փոխում է դեմքի արտահայտությունը: ե) Ձայներ է արձակում (ճչում է): զ) Այլ վարքագիծ _____</p>	<p>I. Մտադրություն չարտահայտող վարքագիծ</p> <p>Ռեֆլեքսիվ կամ չկանխամտածված վարքագիծ, որը արտահայտում է վիճակ (քաղցը, սակը թաց լինելը): Վիճակը մեկնաբանվում/ ընկալվում է խնամակալի կողմից:</p>
<p>2. Բողոք Կարող եք ասել, թե երբ Ձեր երեխան որևէ կոնկրետ բան չի ուզում, օրինակ՝ կոնկրետ ուտելիք կամ խաղալիք:</p> <p>☐ Ոչ ☐ Այո</p> <p>Եթե այո, ապա երեխայի ի՞ր գործողություններն են Ձեզ փոխանցում իր՝ ինչ-որ բան չուզելը:</p>	<p>2</p> <p>ա բ գ դ ե զ է</p>	<p>ա) Շարժում է գլուխը (շրջում է այլ կողմ, հետ է գցում): բ) Ձեռքերն է շարժում (հրում է մի կողմ, նետում է): գ) Ոտքերն է շարժում (խփում է հատակին, քացի է անում): դ) Դեմքն է ծամաձուռում: ե) Ձայներ է արձակում (նվնվում է, ճչում է): զ) Հեռանում է առարկայից: է) Այլ վարքագիծ _____</p>	<p>II. Մտադրություն արտահայտող վարքագիծ</p> <p>Վարքագծի մեջ արտացոլվում է մտադրություն, սակայն չի ծառայում հաղորդակցմանը: Վարքագիծը ուղղված է խնամակալին, ով ենթադրություն ունի մտադրության վերաբերյալ:</p>
<p>3. Մերժում Ձեր երեխան կարող է մտադրված ցուցադրել, որ չի ցանկանում իրեն առաջարկվածը կամ ինչ-որ բան անել:</p> <p>☐ Ոչ ☐ Այո</p> <p>Եթե այո, ապա երեխայի ի՞ր գործողություններն են Ձեզ փոխանցում մերժումը:</p>	<p>3</p> <p>ա բ գ դ ե զ է ը</p>	<p>ա) Մարմինը շարժում է (թափահարում, շրջում): բ) Գլուխը շրջում է այլ կողմ: գ) Ձեռքերը շարժում է: դ) Ոտքերն է շարժում (խփում է հատակին, քացի է անում): ե) Դեմքն է ծամաձուռում: զ) Ձայներ է արձակում (նվնվում է, ճչում է): է) Հեռանում է առարկայից: ը) Այլ մտադրություն պարունակող վարքագիծ _____</p>	<p>III. Ոչ սովորական հաղորդակցում</p> <p>Ոչ սովորական ժեստերը օգտագործվում են խնամակալի վարքագծի վրա ազդելու մտադրությամբ:</p> <p>IV. Սովորական/ընդունված հաղորդակցում</p> <p>Ժեստերը կիրառվում են խնամակալի վարքի վրա ազդելու մտադրությամբ: Երեխան դրսևորում է «կրկնակի կողմնորոշում»:</p> <p>V. Կոնկրետ սիմվոլներ</p> <p>Որոշակի բաներ խորհրդանշող կոնկրետ սիմվոլների սահմանափակ կիրառություն և ցանկալի առարկային համապատասխանող սիմվոլի ճշգրիտ ընտրություն:</p> <p>VI. Վերացական սիմվոլներ</p> <p>Վերացական սիմվոլների սահմանափակ կիրառում առարկան նշելու համար: Սիմվոլները կիրառվում են մեկ առ մեկ:</p> <p>VII. Լեզու</p> <p>Նշանային համակարգի կիրառում ըստ կանոնների: 2-3 սիմվոլների համադրություն ճիշտ շարադասությամբ:</p>

ՅԱՆԿԱԼԻՆ ՄՏԱՆԱԼՈՒ ՈՒՂԻՆԵՐ...

Հարցեր	Պատասխանեք այստեղ	Հաղորդակցման վարքագիծ	Մակարդակ
<p>1. Հարմարավետության արտահայտում Կարող եք ասել, թե ե՞րբ է Ձեր երեխան գոհ, իրեն հարմարավետ զգում կամ ոգևորված է:</p> <p>☐ Ոչ ☐ Այո</p> <p>Եթե այո, ապա երեխայի իր գործողություններն են Ձեզ փոխանցում իր՝ հարմարավետության զգացում ունենալը:</p>	<p>1</p> <p>ա բ գ դ ե զ</p>	<p>ա) Փոխում է դիրքը (ծգվում է, թուլանում է): բ) Շարժում է վերջույթները (հարվածում է ոտքով, ձեռքով): գ) Շարժում է գլուխը: դ) Փոխում է դեմքի արտահայտությունը (ժպտում է): ե) Ձայներ է արձակում (ճչում է): զ) Այլ վարքագիծ _____</p>	<p>I. Մտադրություն չարտահայտող վարքագիծ</p> <p>Մինչևկանխամտածված կամ ռեֆլեքսիվ վարքագիծ, որը արտահայտում է վիճակ (քաղցը, տակը թաց լինելը): Վիճակը մեկնաբանվում/ընկալվում է խնամակալի կողմից:</p>
<p>2. Շարունակում է գործողությունը Կարողանում եք երբեմն կռահել, որ Ձեր երեխան կցանկանար շարունակել այդ պահին դադարեցված գործողությունը կամ զբաղմունքը (ցատկոտելը, երաժշտական գործիք նվագելը):</p> <p>☐ Ոչ ☐ Այո</p> <p>Եթե այո, ապա երեխայի իր գործողություններն են Ձեզ օգնում կռահել, որ նա ցանկանում է շարունակել գործողությունը:</p>	<p>2 3</p> <p>ա բ գ դ ե զ է ը թ</p>	<p>ա) Ձգվում է դեպի ցանկալի առարկան: բ) Շարժում է գլուխը (առաջ է բերում, ճոճում է): գ) Շարժում է ձեռքերը (հարվածում է ձեռքերով): դ) Շարժում է ոտքերը (հարվածում է ոտքերով): ե) Փոխում է դեմքի արտահայտությունը (ժպտում է): զ) Ձայներ է արձակում (զղզղում է): է) Նայում է ցանկալի առարկային կամ անձին: ը) Վերցնում է ցանկալի առարկան: թ) Այլ վարքագիծ _____</p>	<p>II. Մտադրություն արտահայտող վարքագիծ</p> <p>Վարքագիծի մեջ արտացոլվում է մտադրություն, սակայն չի ծառայում հաղորդակցմանը: Վարքագիծը ուղղված է խնամակալին, ով ենթադրություն ունի մտադրության վերաբերյալ:</p>
<p>4. Կրկին ուզում է որևէ գործողություն կատարել Ձեր երեխան կարողանում է մտադրված արտահայտել/ցուցադրել/հասկացնել, որ ցանկանում է կրկնել դադարեցված գործողությունը (օր. խաղալ «Ծիկ», կամ լարել ձայն արձակող խաղալիքը):</p> <p>☐ Ոչ ☐ Այո</p> <p>Եթե այո, ապա երեխայի իր գործողություններն են Ձեզ օգնում կռահել, որ նա ցանկանում է կրկնել դադարեցված գործողությունը:</p>	<p>4 5 6 7 8</p> <p>ա բ գ դ ե զ է ը թ ժ ի լ</p>	<p>ա) Շարժում է ամբողջ մարմինը (ծգվում է, թափահարում է): բ) Գլուխը ձգում է դեպի ցանկալի առարկան: գ) Շարժում է ձեռքերը: դ) Շարժում է ոտքերը: ե) Ձայներ է արձակում (զղզղում է, ծիծաղում է): զ) Փոխում է դեմքի արտահայտությունը (ժպտում է): է) Նայում է ձեզ կամ ցանկալի առարկային: ը) Ձեզ կամ Ձեր ձեռքը ուղղում է դեպի ցանկալի առարկան: թ) Դիպչում է ցանկալի առարկային կամ անձին առանց այն վերցնելու: ժ) Ձեռքով հասնում է կամ դիպչում է ցանկալի առարկային կամ անձին: ի) Բռնում է Ձեր ձեռքը: լ) Այլ՝ ոչ սովորական ժեստ _____</p>	<p>III. Ոչ սովորական հաղորդակցում</p> <p>Ոչ սովորական ժեստերը օգտագործվում են խնամակալի վարքագծի վրա ազդելու մտադրությամբ:</p>
<p>5. Ցանկանում է նոր գործողություն Ձեր երեխան կարողանում է մտադրված արտահայտել/ցուցադրել/հասկացնել նոր գործողություն կատարելու ցանկությունը:</p> <p>☐ Ոչ ☐ Այո</p> <p>Եթե այո, ապա ինչպե՞ս է նա պահանջում նոր գործողության կատարումը:</p>	<p>6. Կրկին ուզում է որոշակի առարկա Ձեր երեխան կարողանում է մտադրված արտահայտել/ցուցադրել/հասկացնել որոշակի բան էլի/ավելի շատ ունենալու ցանկությունը:</p> <p>☐ Ոչ ☐ Այո</p> <p>Եթե այո, ապա ինչպե՞ս է նա արտահայտում իր ցանկությունը:</p>	<p>7. Ընտրություն է կատարում Ձեր երեխան կարողանում է մտադրված արտահայտել/ցուցադրել/հասկացնել Ձեր կողմից առաջարկվող երկու կամ ավելի առարկաների միջից որոշակին ընտրելու ցանկությունը, (համոզվեք, որ նա ծանոթ է բոլոր առարկաներին ոչ թե ընտրում է առաջին պատահածը):</p> <p>☐ Ոչ ☐ Այո</p> <p>Եթե այո, ապա ինչպե՞ս է նա արտահայտում ցանկությունը:</p>	<p>8. Խնդրում է նոր առարկա Ձեր երեխան կարողանում է մտադրված արտահայտել/ցուցադրել/հասկացնել նոր առարկա ունենալու/ձեռք բերելու ցանկությունը (օր. խաղալիք կամ ուտելիք), որն իր տեսադաշտում է, բայց իրեն չի առաջարկվել:</p> <p>☐ Ոչ ☐ Այո</p> <p>Եթե այո, ապա ինչպե՞ս է նա արտահայտում իր ցանկությունը:</p>

9. խնդրում է բացակայող առարկան
 Ձեր երեխան կարողանում է մտադրված արտահայտել/ ցուցադրել/հասկացնել բացակայող, տեսադաշտից դուրս ինչ-որ բան (խաղալիք, ուտելիք, հարազատ) ունենալու ցանկությունը:

Ոչ Այո
 Եթե այո, ապա ինչպե՞ս է նա երեխան արտահայտում ցանկությունը:

4	5	6	7	8			
ա	ա	ա	ա	ա	ա	ա) Նայում է ձեզ, ապա ցանկալի առարկային: բ) Ինչ-որ բան Ձեզ ցույց տալիս կամ փոխանցում: գ) Կանչում է ձեզ: դ) Ձեռքերը առաջ է պարզում: ե) Ձեռքերը վերև է պարզում: զ) Մատով ցույց է տալիս ցանկալի առարկան: է) Գլուխով համապատասխան շարժում է անում, երբ համաձայն է կամ համաձայն չէ: ը) Բարձրացնում կամ թափահարում է ձեռքը (ուշադրությունը գրավելու համար): թ) Յուրահատուկ ձայնարկություններ է անում: ժ) Ոչ սովորական ժեստ _____	IV. Սովորական/ընդունված հաղորդակցում Ժեստերը կիրառվում են խնամակալի վարքի վրա ազդելու մտադրությամբ: Երեխան ցույց է տալիս «կրկնակի կողմնորոշում»: _____
բ	բ	բ	բ	բ	բ		
գ	գ	գ	գ	գ	գ		
դ	դ	դ	դ	դ	դ		
ե	ե	ե	ե	ե	ե		
զ	զ	զ	զ	զ	զ		
է	է	է	է	է	է		
ը	ը	ը	ը	ը	ը		
թ	թ	թ	թ	թ	թ		
ժ	ժ	ժ	ժ	ժ	ժ		
ա	ա	ա	ա	ա	ա	9 ա) Ցույց է տալիս ցանկալի առարկայի/անձի/ գործողության նկարը: բ) Ցույց է տալիս ցանկալի առարկայի/անձի/ գործողության սիմվոլը: գ) Շարժումներով ցույց է տալիս գործողություն կամ առարկա: դ) Նմանակում է ցանկալի առարկայի կամ գործողության ձայնը: ե) Այլ կոնկրետ սիմվոլ _____	V. Կոնկրետ սիմվոլներ Որոշակի բաներ խորհրդանշող կոնկրետ սիմվոլների սահմանափակ կիրառություն և ցանկալի առարկային համապատասխանող սիմվոլի ճշգրիտ ընտրություն:
բ	բ	բ	բ	բ	բ		
գ	գ	գ	գ	գ	գ		
դ	դ	դ	դ	դ	դ		
ե	ե	ե	ե	ե	ե		
զ	զ	զ	զ	զ	զ		
է	է	է	է	է	է		
ը	ը	ը	ը	ը	ը		
թ	թ	թ	թ	թ	թ		
ժ	ժ	ժ	ժ	ժ	ժ		
ա	ա	ա	ա	ա	ա	ա) Բառի արտասանություն («էլի», «գնդակ»): բ) Ժեստ («էլի», «գնդակ»): գ) Գրավոր խոսք («էլի», «գնդակ»): դ) Բրայլյան գիր («էլի», «գնդակ»): ե) Վերացական եռաչափ սիմվոլ («էլի», «գնդակ»): զ) Վերացական ընդունված սիմվոլ («էլի», «գնդակ»): է) Այլ վերացական սիմվոլներ _____	VI. Վերացական սիմվոլներ Վերացական սիմվոլների սահմանափակ կիրառում առարկան նշելու համար: Սիմվոլները կիրառվում են մեկ առ մեկ:
բ	բ	բ	բ	բ	բ		
գ	գ	գ	գ	գ	գ		
դ	դ	դ	դ	դ	դ		
ե	ե	ե	ե	ե	ե		
զ	զ	զ	զ	զ	զ		
է	է	է	է	է	է		
ը	ը	ը	ը	ը	ը		
թ	թ	թ	թ	թ	թ		
ժ	ժ	ժ	ժ	ժ	ժ		
ա	ա	ա	ա	ա	ա	ա) Երկու սիմվոլ («էլի հյուս», «տուր գնդակ»): բ) Երեք սիմվոլ («էլի արա դա», «ուզում եմ գնդակ») սիմվոլի տեսակ _____	VII. Լեզու Նշանային համակարգի կիրառում ըստ կանոնների: 2-3 սիմվոլների համադրություն ճիշտ շարադասությամբ:
բ	բ	բ	բ	բ	բ		

ՄՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՓՈԽԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ ՆԵՐԳՐԱՎԿԵԼՈՒ ՁԵՎԵՐԸ

Հարցրեք	Պատասխանեք այստեղ		Հաղորդակցման վարք	Մակարդակ
<p>1. Արտահայտում է հետաքրքրությունն այլ անձանց նկատմամբ Կարող եք ասել, որ Ձեր երեխան այլ մարդկանց նկատմամբ հետաքրքրություն է դրսևորում:</p> <p>☐ Ոչ ☐ Այո Եթե այո, ինչպես է նա արտահայտում Ձեր կամ այլոց նկատմամբ հետաքրքրությունը:</p>	1	ա բ գ դ ե	ա) Փոխում է դիրքը (լարում է մարմինը, թուփանում): բ) Վերջույթներն է թափահարում (քացի է անում, թափահարում է թևերը): գ) Դիմախաղ (ժպիտ): դ) Ձայնարձակում: ե) Այլ վարքագիծ _____	<p>I. Մտադրություն չարտահայտող վարքագիծ Ռեֆլեքսիվ կամ չկանխամտածված վարքագիծ, որը արտահայտում է վիճակ (քաղցր, տակը թաց լինելը): Վիճակը մեկնաբանվում/ընկալվում է խնամակալի կողմից:</p>
<p>2. Գրավում է ուշադրություն Ձեր երեխան անում է որոշակի արարքներ՝ Ձեր ուշադրությունը գրավելու նպատակով՝ երբեմն անզամ չունենալով ուշադրություն գրավելու մտադրություն:</p> <p>☐ Ոչ ☐ Այո Եթե այո, ինչ վարքագիծ/գծեր է դրսևորում Ձեր երեխան՝ ուշադրություն գրավելու նպատակով:</p>	2	ա բ գ դ ե զ է ը	ա) Մոտենում է տվյալ անձին: բ) Շարժում է գլուխը: գ) Թափահարում է ձեռքերը: դ) Քացի է անում: ե) Ժպտում է, փոխում է դիմախաղը: զ) Ձայներ է արձակում: է) Նայում է դիմացինին: ը) Այլ վարքագիծ _____	<p>II. Մտադրություն արտահայտող վարքագիծ Վարքագիծի մեջ արտացոլվում է մտադրություն, սակայն չի ծառայում հաղորդակցմանը: Վարքագիծը ուղղված է խնամակալին, ով ենթադրություն ունի մտադրության վերաբերյալ:</p>
<p>3. Հայցում է ուշադրություն Ձեր երեխան դրսևորում է ուշադրություն գրավելու մտադրություն:</p> <p>☐ Ոչ ☐ Այո Եթե այո, ապա ինչպես է նա հայցում Ձեր ուշադրությունը:</p> <p>4. Ցուցադրում է կապվածություն Ձեր երեխան ցուցադրում է կապվածություն Ձեր կամ որևէ մեկի նկատմամբ կապվածություն:</p> <p>☐ Ոչ ☐ Այո Եթե այո, ապա ինչպես է նա ցուցադրում կապվածությունը:</p>	3	ա բ գ դ ե զ է ը	4 ա) Ձեռքերի/արմունկների շարժումներ: բ) Ձայնարձակումներ: գ) Դիմախաղ (ժպիտ): դ) Դիպչում է դիմացինին: ե) Նայում է դիմացինին: զ) Գործի է դնում կանչելու ֆունկցիա ունեցող մեխանիկական սարք: է) Ոչ ավանդական ժեստեր _____	<p>III. Ոչ ավանդական հաղորդակցում Ոչ ավանդական ժեստեր, որոնք օգտագործվում են խնամակալի ուշադրությունը գրավելու մտադրությամբ:</p>
<p>5. Ողջունում է մարդկանց Երբ մեկին հանդիպում եք կամ մեկից բաժանվում եք Ձեր երեխան ողջունում կամ հրաժեշտ տալիս է:</p> <p>☐ Ոչ ☐ Այո Եթե այո, ապա ինչպես է նա ողջունում կամ հրաժեշտ տալիս:</p> <p>6. Առաջարկում է, կիսվում է Ձեր երեխան առաջարկում է որոշակի բաներ կամ կիսվում է ունեցածով՝ առանց ակնկալելու, որ հետ կվերադարձնեք:</p> <p>☐ Ոչ ☐ Այո Եթե այո, ինչպես է նա առաջարկում Ձեզ որոշակի բաներ կամ որոշակի բաներով կիսվում Ձեր հետ:</p> <p>7. Ուրիշների ուշադրությունը գրավում է Ձեր երեխան Ձեր ուշադրությունը հրավիրում է իր ուշադրությունը գրաված բաների վրա:</p> <p>☐ Ոչ ☐ Այո Եթե այո, ինչպես է նա Ձեր ուշադրությունը հրավիրում իր ուշադրությունը գրաված բաների վրա:</p> <p>8. Քաղաքավարության սոցիալական ձևեր Ձեր երեխան կիրառում է քաղաքավարության սոցիալական ձևեր, այնպես ինչպես՝ ինչ-որ բան անելու թույլտվություն խնդրել, շնորհակալություն հայտնել:</p> <p>☐ Ոչ ☐ Այո Եթե այո, քաղաքավարության ինչպիսիք սոցիալական ձևեր է նա կիրառում:</p>	ա բ գ դ ե զ է ը թ ժ	ա բ գ դ ե զ է ը թ ժ	5 6 7 8 ա) Նայում է արևն առարկայի, անձի, գործողության, ապա Ձեզ և այսպես մի քանի անգամ հայացքը հետ ու առաջ է անում: բ) Ձեզ որևէ բան է տալիս է, կամ ցույց տալիս: գ) Դիմացինին կանչելու նշան է անում: դ) Ողջույնի կամ հրաժեշտի նշան է անում: ե) Գլուխը տարուբերում, կամ առաջ-հետ է անում: զ) Գրկում, համբուրում, շոյում է դիմացինին: է) Ձեռք է բարձրացնում: ը) Որոշակի հնչերանգներով ձայներ է արձակում, օրինակ՝ հարցական: թ) Մատնացույց է անում ինչ-որ մեկին, կամ ինչ-որ առարկա: ժ) Ոչ ավանդական ժեստեր:	<p>IV. Սովորական/ընդունված հաղորդակցում Ժեստերը կիրառվում են խնամակալի վարքի վրա ազդելու մտադրությամբ: Երեխան դրսևորում է «կրկնակի կողմնորոշում»:</p>

	ա	ա	ա	ա	ա	ա	ա) Սոցիալական հասկացությունների լուսանկար կամ նկար, օրինակ՝ ձեռքով հրաժեշտ անող մեկի լուսանկար: բ) Սոցիալական հասկացությունների այլ կոնկրետ սիմվոլ _____	V. Կոնկրետ սիմվոլներ Որոշակի բաներ խորհրդանշող կոնկրետ սիմվոլների սահմանափակ կիրառություն և ցանկալի առարկային համապատասխանող սիմվոլի ճշգրիտ ընտրություն:
	բ	բ	բ	բ	բ	բ	ա) Բառերի արտասանություն (խնդրում եմ, տես, բարև): բ) Ժեստ (խնդրում եմ, տես, բարև): գ) Բառի գրություն (խնդրում եմ, տես, բարև): դ) Բրայլյան գրով գրություն (խնդրում եմ, տես, բարև): ե) Վերացական սիմվոլների կիրառություն (խնդրում եմ, տես, բարև): զ) Սիմվոլի տեսակը _____	VI. Վերացական սիմվոլներ Վերացական սիմվոլների սահմանափակ կիրառում առարկան նշելու համար: Սիմվոլները կիրառվում են մեկ առ մեկ:
	ա	ա	ա	ա	ա	ա	ա) Երկու սիմվոլի համադրություն (այն կողմում, արի մոտ, մամա հաջորդ): բ) Երեք սիմվոլի համադրություն (ուզում եմ խնձոր, սիրում եմ քեզ): Սիմվոլի տեսակը _____	VII. Լեզու Նշանային համակարգի կիրառում ըստ կանոնների: 2-3 սիմվոլների համադրություն ճիշտ շարադասությամբ:

ԻՆՖՈՐՄԱՑԻԱ ՏՐԱՄԱԴՐԵԼՈՒ ԵՎ ՍՏԱՆԱԼՈՒ ՈՒՂԻՆԵՐԸ

Տվեք այս հարցերը	Պատասխանեք այստեղ	Հաղորդակցման վարքագիծ	Մակարդակ												
			<p>I. Մտադրություն չարտահայտող մակարդակ Մտադրություն չարտահայտող կամ ռեֆլեքսիվ վարքագիծը որը արտահայտում է վիճակ (քաղցր, տակը թաց լինելը): Վիճակը մեկնաբանվում/ ընկալվում է խնամակալի կողմից:</p> <p>II. Մտադրություն արտահայտող վարքագիծ Վարքագիծի մեջ արտացոլվում է մտադրություն, սակայն չի ծառայում հաղորդակցմանը: Վարքագիծը ուղղված է խնամակալին, ով ենթադրություն ունի մտադրության վերաբերյալ:</p> <p>III. Անսովոր հաղորդակցում Անսովոր ժեստերը օգտագործվում են խնամակալի վարքագծի վրա ազդելու մտադրությամբ:</p>												
<p>1. Հարցերի այո/ոչ պատասխաններ Ի պատասխան իրեն ուղղված հարցերի Ձեր երեխան պատասխանում է այո, ոչ, չգիտեմ:</p> <p>☐ Ոչ ☐ Այո Եթե այո, ապա ինչպես է նա պատասխանում:</p> <p>2. Հարցեր տալ</p>	<p>Ձեր երեխան հարցեր տալիս է (պարտադիր չէ, որ դա անի խոսքով), հստակ ձեզնից պատասխան ակնկալելով:</p> <p>☐ Ոչ ☐ Այո Եթե այո, ապա ինչպես է նա հարց տալիս:</p>	<table border="1" style="margin: auto; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 20px; height: 20px;">1</td> <td style="width: 20px; height: 20px;">2</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">ա</td> <td style="text-align: center;">ա</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">բ</td> <td style="text-align: center;">բ</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">գ</td> <td style="text-align: center;">գ</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">դ</td> <td style="text-align: center;">դ</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">ե</td> <td style="text-align: center;">ե</td> </tr> </table>	1	2	ա	ա	բ	բ	գ	գ	դ	դ	ե	ե	<p>IV. Սովորական/ընդունված հաղորդակցում Ժեստերը կիրառվում են խնամակալի վարքի վրա ազդելու մտադրությամբ: Երեխան ցույց է տալիս «կրկնակի կողմնորոշում»:</p>
1	2														
ա	ա														
բ	բ														
գ	գ														
դ	դ														
ե	ե														
<p>3. Առարկաներ/անձանց անվանել Ձեր երեխան անվանում է իրերը, անձանց: լինի դա ինքնաբերական, թե՞ «Ինչ է սա հարցին» ի պատասխան:</p> <p>☐ Ոչ ☐ Այո Եթե այո, ապա ինչպես է նա անվանում առարկաները/անձանց:</p>	<p>4. Մեկնաբանել Ձեր երեխան ինքնաբերական (առանց Ձեր հարցնելու) մեկնաբանություններ անում է շրջապատի վերաբերյալ («ինչ սիրուն է», «շոգ է» և այլն):</p> <p>☐ Ոչ ☐ Այո Եթե այո, ինչպես է Ձեր երեխան մեկնաբանություններ անում:</p>	<table border="1" style="margin: auto; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 20px; height: 20px;">3</td> <td style="width: 20px; height: 20px;">4</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">ա</td> <td style="text-align: center;">ա</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">բ</td> <td style="text-align: center;">բ</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">գ</td> <td style="text-align: center;">գ</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">դ</td> <td style="text-align: center;">դ</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">ե</td> <td style="text-align: center;">ե</td> </tr> </table>	3	4	ա	ա	բ	բ	գ	գ	դ	դ	ե	ե	<p>V. Որոշակի սիմվոլներ Որոշակի սիմվոլների սահմանափակ կիրառում կոնկրետ առարկաներ մատնանշելու համար: 1:1 ցանկալի առարկայի համապատասխան սիմվոլի ընտ</p>
3	4														
ա	ա														
բ	բ														
գ	գ														
դ	դ														
ե	ե														

		ա	ա	ա	ա	<p>ա) Բառեր է արտասանում («այո», «ոչ», առարկաների անուններ, առարկաների բնութագրեր):</p> <p>բ) Ժեստով արտահայտվում է («այո», «ոչ», առարկաների անուններ, առարկաների բնութագրեր):</p> <p>գ) Գրելով արտահայտվում է («այո», «ոչ», առարկաների անուններ, առարկաների բնութագրեր):</p> <p>դ) Բրայլյան գրով գրում է («այո», «ոչ», առարկաների անուններ, առարկաների բնութագրեր):</p> <p>ե) Սիմվոլների/նկարների համակարգով արտահայտվում է («այո», «ոչ», առարկաների անուններ, առարկաների բնութագրեր):</p> <p>զ) Այլ տարբերակով է արտահայտվում _____</p>	<p>VI. Վերացական սիմվոլներ</p> <p>Վերացական սիմվոլների սահմանափակ կիրառում առարկան նշելու համար: Սիմվոլները կիրառվում են մեկ առ մեկ:</p>
		ա	ա	ա	ա	<p>ա) Համադրում է երկու սիմվոլ/նկար («ոչ, շնորհակալություն», «այն մեքենան», «արի մոտ», «ես չգիտեմ»):</p> <p>բ) Համադրում է երեք սիմվոլ/նկար («Գնում եմ տուն», «Այստեղ ցուրտ է», «Չեմ գա դպրոց»): Սիմվոլի տեսակը _____</p>	<p>VII. Լեզու</p> <p>Նշանային համակարգի կիրառում ըստ կանոնների: 2-3 սիմվոլների համադրություն ճիշտ շարադասությամբ:</p>

ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՄԱՆ ՊՐՈՖԻԼԸ ԼՐԱՑՆԵԼԸ

Այս աղյուսակը Ձեզ կօգնի ամփոփել մատրիցայի 5-11-րդ էջերում հավաքագրած տեղեկատվությունը: Այն Ձեզ պատկերացում կտա երեխայի հաղորդակցման հմտությունների մակարդակի վերաբերյալ եւ կօգնի պլանավորելու հետագա անելիքը:

Օգտագործեք գունավոր մարկերներ՝ ընդգծելու համար երեխային համապատասխանող հաղորդակցական հմտությունները: Երեխայի մոտ այս կամ այն հմտության առկայությունը կարող էք փաստել, եթե այն իրականացվում է անկախորեն եւ պարբերաբար: Կարող էք օգտագործել գունավոր մարկերների մուգ եւ բաց երանգներ՝ գրանցելու համար նոր դրսևորվող կարողությունն ու արդեն ամրապնդված հմտությունը:

Կարիք չկա օրինակ՝ առաջին, երկրորդ մակարդակներում նշումներ կատարել, եթե դրանք ամբողջությամբ առկա են ու երեխայի հաղորդակցումը համապատասխանում է հաջորդ մակարդակին:

Եթե հաղորդակցման մատրիցան կիրառում եք երկրորդ անգամ, կարող եք կիրառել այլ գույնի մարկեր: Այս մոտեցումը ակնհայտ կդարձնի երեխայի ձեռքբերումներն ու առաջընթացը: Միջամտությունից միառժամանակ հետո մատրիցան կրկին լրացվում է: Խորհուրդ է տրվում օգտագործել նույնը մատրիցան՝ կիրառելով այլ գույնի մարկեր՝ երեխայի առաջընթացն առավել ցայտուն տեսնելու համար:

Հաղորդակցման պրոֆիլի մեկնաբանումը

Հաղորդակցման պրոֆիլը ընդգրկում է բնականոն զարգացող երեխայի հաղորդակցման զարգացման առաջին երկու տարիները: Դիտելով նշված հատվածները դուք պատկերացում եք կազմում, թե հետազոտվողը ինչպե՞ս է զարգանում՝ բնականոն զարգացող երեխայի համեմատ, և, ինչն առավել կարևոր է, պրոֆիլը դուք պատկերացում եք կազմում, թե երեխայի որ կարողությունները զարգացնլու կարիք ունեք:

Հաղորդակցման պրոֆիլի արդյունքների կիրառումը միջամտության պլանավորման համար

Մատրիցան օգնում է սահմանել հաղորդակցման զարգացման կարճաժամկետ ու երկարաժամկետ նպատակները: Հետազոտվողի համար սահմանվում է միջամտության ունիվերսալ նպատակ (հաղորդակցման թիրախավորվող մակարդակի վերաբերյալ) և միջամտության յուրահատուկ նպատակներ (հաղորդակցման վարքագծի դրսևորման կամ մտադրության վերաբերյալ): Եթե երեխան տվյալ մակարդակում ունի հաղորդակցման վարքագծեր, որոնք դեռևս ձևավորված չեն, մասնագետը պետք է որոշում կայացնի, թե նպատակներ սահմանելիս շարունակի մնալ տվյալ մակարդակում՝ զարգացնելով բացակայող վարքագծերը, թե՛ անցնել այլ մակարդակի: Այս որոշումը բխում է հետազոտվողի շարժողական, զգայական, խոսքային առանձնահատկությունները: Կարող են լինել դեպքեր, երբ անհնար է ձևավորել տվյալ մակարդակի բոլոր վարքագծերը: Այս դեպքում հետազոտողը պլանավորում է անցում հաջորդ մակարդակին: Ձեր պլանավորումը կարող է ներառել նոր ասելիքներ (խոսքով կամ այլընտրանքային հաղորդակցման որևէ տարբերակով), որոնց կարիքը հետազոտվողն ունի:

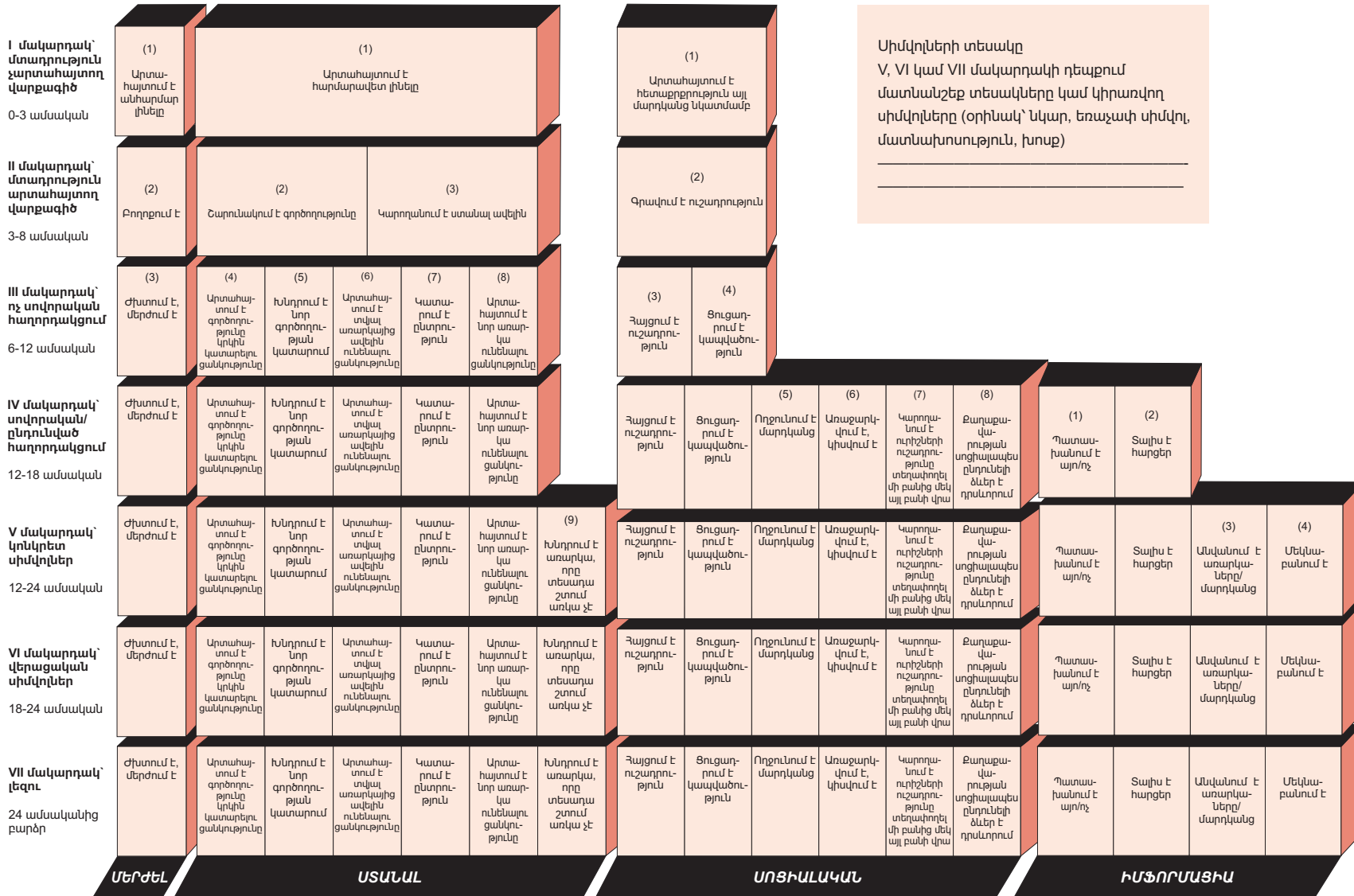
Մակարդակ	Լուռ վարքագիծ	Միջամտության նպատակներ
I. Մտադրություն չարտահայտող վարքագիծ	Ռեֆլեքսիվ կամ չկանխամտածված վարքագիծ, որը արտահայտում է վիճակ (քաղցր, տակը թաց լինելը): Վիճակը մեկնաբանվում/ ընկալվում է խնամակալի կողմից:	Ձևավորել նպատակին ծառայող վարքագիծ՝ ստեղծելով երեխայից եկող ազդակների նկատմամբ զգայուն միջավայր:
II. Մտադրություն արտահայտող վարքագիծ	Վարքագծի մեջ արտացոլվում է մտադրություն, սակայն չի ծառայում հաղորդակցմանը: Վարքագիծը ուղղված է խնամակալին, ով ենթադրություն ունի մտադրության վերաբերյալ:	Արձագանքել հաղորդակցման մտադրությամբ վարքագծերին, որպեսզի երեխան պատկերացնի իր՝ հաղորդակցմանն ուղղված վարքագծերի նպատակը:
III. Ոչ սովորական հաղորդակցում	Ոչ սովորական ժեստերը օգտագործվում են խնամակալի վարքագծի վրա ազդելու մտադրությամբ:	Անսովոր ժեստերը հետզհետե փոխաինել ընդունված ժեստերով կամ անցնել նկար/ սիմվոլների կիրառմանը:
IV. Սովորական/ընդունված հաղորդակցում	Ժեստերը կիրառվում են խնամակալի վարքի վրա ազդելու մտադրությամբ: Երեխան դրսևորում է «կրկնակի կողմնորոշում»:	Սովորեցնել առարկաների և դրանք խորհրդանշող սիմվոլների (կոնկրետ և վերացական) համապատասխանությունը:
V. Կոնկրետ սիմվոլներ	Որոշակի բաներ խորհրդանշող կոնկրետ սիմվոլների սահմանափակ կիրառություն և ցանկալի առարկային համապատասխանող սիմվոլի ճշգրիտ ընտրություն:	Սովորեցնել առարկաների և դրանք խորհրդանշող վերացական սիմվոլների համապատասխանությունը:
VI. Վերացական սիմվոլներ	Վերացական սիմվոլների սահմանափակ կիրառում առարկան նշելու համար: Սիմվոլները կիրառվում են մեկ առ մեկ:	Սովորեցնել համադրել 2-3 սիմվոլ և կազմել արտահայտություն:
VII. Լեզու	Նշանային համակարգի կիրառում ըստ կանոնների: 2-3 սիմվոլների համադրություն ճիշտ շարադասությամբ:	Ընդլայնել ճիշտ շարահյուսությամբ արտահայտվելու ունակություններ:

ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՄԱՆ ՊՐՈՖԻԼ

Երեխայի անուն, ազգանունը, _____

Ամիս, ամսաթիվ _____ / _____

Մասնագետ _____

Սիմվոլների տեսակը V, VI կամ VII մակարդակի դեպքում մատնանշեք տեսակները կամ կիրառվող սիմվոլները (օրինակ՝ նկար, եռաչափ սիմվոլ, մատնախոսություն, խոսք)

